

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2026-04-09

Ärendenummer
NV-26-000559

Redovisning av statliga myndigheters intäkter och kostnader 2025 för prövning och tillsyn enligt miljöbalken

Redovisning till regeringen enligt 10 kap. 7 § förordningen om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Utvecklingsbehov	4
Förslag om bestämmelsen i 10 kap. 4 § FAPT	4
Förslag att regelbundet se över avgiftsnivåerna i FAPT	5
Förbättrad bild av länsstyrelsernas kostnader för tillsyn och prövning.....	5
Om sammanställningen	6
Krav på redovisning	6
Metod och avgränsningar	6
Särskilt om länsstyrelsernas redovisningar	6
Domstolsverket.....	8
Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.....	9
Länsstyrelserna	11
Intäkter och kostnader (3 §)	11
Tillsyn som inte kan täckas av avgifter (4 §)	11
Analys och slutsatser	13
Statens samlade intäkter och kostnader för tillsyn och prövning	13
Kostnadstäckningsgrad för prövning av miljöfarlig verksamhet.....	13
Kostnadstäckningsgrad för prövning av tillståndspliktig vattenverksamhet ..	14
Domstolsverkets och de centrala myndigheternas intäkter och kostnader	16
Länsstyrelsernas redovisning	16
Länsstyrelsernas intäkter och kostnader (3 §).....	16
Kostnad för utförd tillsyn jämfört med avgiftsintäkter	17
Kostnader för tillsyn som inte kan täckas av avgifter (4 §)	18

Sammanfattning

Naturvårdsverket ska årligen till regeringen redovisa ett antal uppgifter om statliga myndigheters intäkter och kostnader för tillsyn och prövning. Detta framgår av 10 kap. 7 § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken (FAPT). I denna, den tionde redovisningen, konstateras följande:

- I rapporten summeras de statliga myndigheternas intäkter och kostnader för tillsyn, samråd samt prövning i första instans avseende miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Intäkterna för år 2025 uppgår till 218 miljoner kronor medan kostnaderna uppgår till 541 miljoner kronor, se tabell 5. Kostnader för överprövningar ingår inte.
- Kostnadstäckningsgraden år 2025 för statens arbete med tillståndsprövning i första instans avseende miljöfarlig verksamhet är cirka 47 procent, tabell 6. Det är en kraftig sänkning sedan förra uppföljningen (2024, 61 %). Det beror i huvudsak på en justerad beräkningsmodell.
- Kostnadstäckningsgraden för mark- och miljödomstolarnas arbete med tillståndsprövning av vattenverksamhet är cirka 31 procent 2025 (tabell 1). Det är en kraftig minskning jämfört med de senaste tre åren men beror i huvudsak på en justerad beräkningsmodell. Räknat på statens totala intäkter och kostnader för prövning av vattenverksamhet (ej markavvattning) var kostnadstäckningsgraden cirka 29 procent år 2025 (tabell 7) vilket även det är lägre än tidigare år. Eftersom Kammarkollegiets kostnader inte längre redovisas är utfallet inte fullt jämförbart med tidigare år.
- Kostnadstäckningsgraden år 2025 för länsstyrelsernas tillsyn av vattenverksamhet bedöms vara 16 procent och för miljöfarlig verksamhet 59 procent. Länsstyrelsernas intäkter och kostnader redovisas i tabell 3 samt bilaga 1. Förhållandet mellan länsstyrelsernas kostnader och avgiftsintäkter för tillsyn av miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet ses i figur 4 och 5. Tillsyn av vattenverksamheter är i hög grad finansierad av skattemedel i stället för avgifter vilket blir tydligt utifrån den låga kostnadstäckningsgraden.
- Kostnader för nödvändiga tillsynsåtgärder som inte kan täckas av tillsynsavgifter uppgår enligt länsstyrelsernas redovisning till 100 miljoner kronor för miljöfarlig verksamhet samt 385 miljoner kronor för vattenverksamhet (tabell 4).
- Naturvårdsverket bedömer att redovisningen väl belyser att tillsyn och prövning inom miljöfarliga verksamheter och vattenverksamheter inte har full kostnadstäckning. Naturvårdsverket står även i år kvar vid de förslag om nya och justerade uppgifter som vi redovisade i regeringsuppdraget ”Uppdraget att se över systemet för avgifter för sådan prövning och tillsyn som sker enligt miljöbalken (M2020/00666/Me)”.

Utvecklingsbehov

Naturvårdsverket ska enligt 10 kap. 7 § FAPT, lämna eventuella förslag med anledning av det resultat som uppkommer i denna sammanställning. Naturvårdsverket står kvar vid de förslag som vi angett tidigare år, enligt nedan.

Förslag om bestämmelsen i 10 kap. 4 § FAPT

Naturvårdsverket föreslår att bestämmelsen stryks i förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

4 § Länsstyrelserna ska också redovisa beräknade kostnader för nödvändiga tillsynsåtgärder som enligt länsstyrelsernas bedömning inte kan täckas av avgifterna enligt denna förordning. Länsstyrelserna ska ange skälen för sina bedömningar. Förordning (2015:154).

- Naturvårdsverket anser att syftet och utformningen av bestämmelsen är otydlig vilket innebär svårigheter för länsstyrelserna som ska tolka och redovisa enligt bestämmelsen.
- Naturvårdsverket bedömer att jämförbara uppgifter kan inhämtas enligt 3 kap. 21 § miljötillsynsförordningen (2011:13).
- Förslaget innebär en förenkling då 21 länsstyrelser inte behöver redovisa liknande uppgifter vid två tillfällen.

Naturvårdsverket anser att syftet med bestämmelsen och dess utformning är otydlig. Till tolkningssvårigheten hör att det inte är helt givet vad som kan definieras som nödvändiga tillsynsåtgärder. Det finns en logik i att likställa nödvändiga tillsynsåtgärder med behovsutredningen, relaterat till 26 kap. 1 § miljöbalken och att tillsynsmyndigheten på eget initiativ eller efter anmälan i nödvändig utsträckning ska kontrollera regelefterlevnad. Nödvändiga tillsynsåtgärder kan ses både i ett kortsiktigt och ett långsiktigt perspektiv. Det långsiktiga perspektivet är att kontrollen av regelefterlevnaden behöver vara i sådan omfattning att regelefterlevnaden överlag är god.

En behovsutredning bygger huvudsakligen på schabloniserade bedömningar av tillsynsbehovet för att täcka det långsiktiga perspektivet. Sådana schabloniseringar är svåra att göra och kan träffa mer eller mindre rätt. Naturvårdsverket delar den bild som framkommer av redovisningen i stort, det vill säga att kostnaderna för att genomföra nödvändiga tillsynsåtgärder klart överstiger intäkterna. Samma översiktliga resultat kommer att återkomma varje år men siffrorna kan påverkas av förändringar i mallen för behovsutredningar.

Naturvårdsverkets slutsats är att 4 § i sin nuvarande utformning inte tillför något som inte kan uppmärksammas i andra sammanhang, exempelvis Naturvårdsverkets rapportering enligt 3 kap 21 § miljötillsynsförordningen (2011:13).

Naturvårdsverket konstaterade i regeringsuppdraget ”Uppdrag att se över systemet för avgifter för sådan prövning och tillsyn som sker enligt miljöbalken (M2020/00666/Me)” att det i stor utsträckning saknas detaljerade underlag för att identifiera behov av justerade avgifter och/eller identifiera behov av nya avgifter. Naturvårdsverket lämnade i regeringsuppdraget bland annat förslag på regelbunden översyn och justering av avgiftsnivåer så att avgifterna följer länsstyrelsens kostnad för tillsynsverksamheten. Utformningen av 10 kap 4 § stödjer inte behovet att inhämta ett sådant underlag. Naturvårdsverket föreslår därför att bestämmelsen stryks och att andra bestämmelser kan införas som stödjer behovet bättre.

Förslag att regelbundet se över avgiftsnivåerna i FAPT

Naturvårdsverket bedömer att redovisade uppgifter väl belyser att tillsyn och prövning miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet inte har kostnadstäckning. Beaktat att avgiftsnivåerna i FAPT:en inte har justerats på flera år bedömer vi att diskrepansen mellan intäkter och kostnader ökar över tid. Med anledning av att Naturvårdsverket i regeringsuppdraget ”Uppdrag att se över systemet för avgifter för sådan prövning och tillsyn som sker enligt miljöbalken (M2020/00666/Me)” har föreslagit nya och justerade avgifter görs inga ytterligare förslag i denna redovisning. Dock får konstateras att de föreslagna justeringarna av FAPT:en idag behöver räknas upp med index för att vara lika aktuella.

Förbättrad bild av länsstyrelsernas kostnader för tillsyn och prövning

I redovisningen av regeringsuppdraget ”Uppdraget att se över systemet för avgifter för sådan prövning och tillsyn som sker enligt miljöbalken (M2020/00666/Me)” lämnades ett antal förslag gällande avgiftssystemet. Ett av förslagen är att länsstyrelserna vart tredje år ska lämna ett samordnat underlag till Naturvårdsverket som avser genomsnittlig beräknad kostnad per timme för länsstyrelsernas tillsyn enligt den beräkningsmodell som var framtagen inom regeringsuppdraget. Den timkostnad för tillsynen som räknades fram år 2021 har använts i denna rapport. Inför rapporteringen för år 2026 avser Naturvårdsverket att be länsstyrelserna om att uppdatera timkostnaden.

Generellt får konstateras att ingen redovisning är bättre än sin svagaste länk. För att möjliggöra välgrundade redovisningar är en korrekt tidsredovisning avgörande. Naturvårdsverket ser positivt på Miljösamverkan Sveriges projekt *Enhetlig tidsredovisning* som avslutades 2024, där det har ingått att ta fram en lathund om tidsredovisning med syfte att ensa länsstyrelsernas tidsredovisningar.

Om sammanställningen

Krav på redovisning

Naturvårdsverket ska enligt 10 kap. 7 § förordning (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken (FAPT), sammanställa uppgifter om intäkter och kostnader för prövning och tillsyn som Domstolsverket, Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten samt länsstyrelserna ska redovisa till Naturvårdsverket. Kammarkollegiet omfattas sedan 1 januari 2025 inte längre av krav på redovisning. Sammanställningen ska lämnas till regeringen senast den 15 april varje år. Naturvårdsverket ska även göra en årlig uppföljning och lämna eventuella förslag med anledning av resultatet. Kraven som ställs på myndigheternas redovisningar av intäkter och kostnader framgår i sin helhet i 10 kap. 1–7 §§ FAPT.

För 10 kap. 1–3 §§ FAPT gäller att kostnader ska innefatta samtliga kostnader med undantag för kostnader som kan härröras till prövning av civilrättsliga frågor. Kostnaderna som ska redovisas avser full kostnadstäckning vilket inkluderar lönekostnader, kostnader för overhead, resekostnader, traktamenten, konsultarvoden och liknande.

Enligt 10 kap. 5 § FAPT ska länsstyrelserna samverka för en enhetlig redovisning av 3 och 4 §§. Se avsnittet *"Särskilt om länsstyrelsernas redovisningar"* för redogörelse för hur länsstyrelserna har samverkat.

Enligt 10 kap. 6 § FAPT ska redovisningarna av 1–4 §§ göras elektroniskt till Naturvårdsverket på det sätt som Naturvårdsverket behöver för sin sammanställning och uppföljning. Se avsnitt *"Metod och avgränsningar"* för redogörelse för hur Naturvårdsverket samlat in de enskilda myndigheternas redovisningar.

Metod och avgränsningar

Denna sammanställning innehåller utvalda uppgifter och sammanställningar som myndigheterna lämnat till Naturvårdsverket. Myndigheterna ansvarar själva för kvalitetssäkring av sina redovisade uppgifter. Information om hur de berörda myndigheterna bör redovisa sina uppgifter skickades ut av Naturvårdsverket i januari.

Särskilt om länsstyrelsernas redovisningar

Liksom tidigare år har länsstyrelserna redovisat underlag via länsstyrelsernas gemensamma ekonomiadministration i Örebro samt genom svar på frågor i Naturvårdsverkets årliga tillsynsenkät.

Kostnader för tillsyn enligt 3 § beräknas genom att multiplicera redovisad tid (h) för tillsyn med en beräknad timkostnad. Timkostnaden avspeglar länsstyrelsens

totala kostnader för en timmes handläggningstid, både direkta och indirekta kostnader.

Beräkningsmodellen för timkostnaden är framtagen inom ramen för regeringsuppdraget *”Uppdraget att se över systemet för avgifter för sådan prövning och tillsyn som sker enligt miljöbalken (M2020/00666/Me)”*.

Redovisning enligt 4 § avgränsas till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Kostnaderna för nödvändiga tillsynsåtgärder som inte täcks av avgifter beräknas genom att multiplicera bedömt tillsynsbehov i timmar (h) med den beräknade timkostnaden minus intäkter av tillsyn.

Länsstyrelserna har i dialog med Naturvårdsverket konstaterat att utformningen av 4 § är otydlig men att det är mest logiskt att avgränsa redovisningen till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet, snarare än att omfatta all miljöbalkstillsyn som länsstyrelserna bedriver. Syftet med bestämmelsen bedöms vara att inhämta underlag för översyn av avgiftsnivåerna i FAPT:en, inte att erhålla en generell bild av länsstyrelsernas kostnader och behov av resurser för all miljöbalkstillsyn.

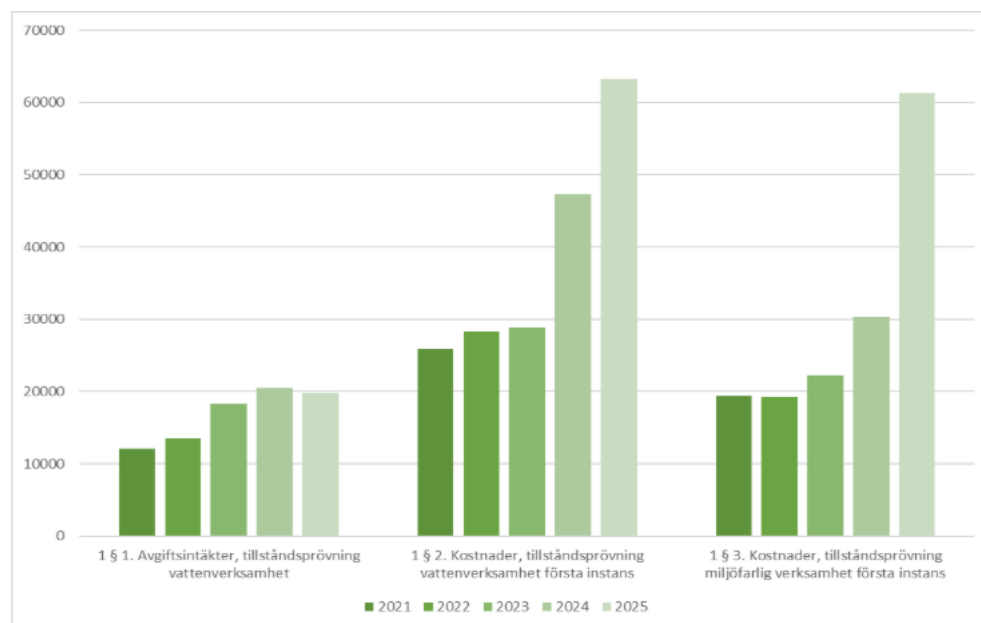
Domstolsverket

Domstolsverket har redovisat kostnader och avgiftsintäkter för domstolarnas mål i första instans, se tabell 1. Domstolsverket har till denna redovisning ökat noggrannhet på beräkning av kostnader och den högre kostnaden som är resultatet bedöms vara mer rättvisande och korrekt än tidigare år. I figur 1 framgår hur domstolarnas intäkter och kostnader har förändrats över tid.

Tabell 1 Domstolsverkets redovisade intäkter och kostnader hos domstolarna under 2025 enligt 10 kap. 1 § FAPT.

Redovisning 10 kap 1 § (tkr)

1 § 1. Avgiftsintäkter, tillståndsprövning vattenverksamhet	19 846
1 § 2. Kostnader, tillståndsprövning vattenverksamhet första instans	63 269
1 § 3. Kostnader, tillståndsprövning miljöfarlig verksamhet första instans	61 268

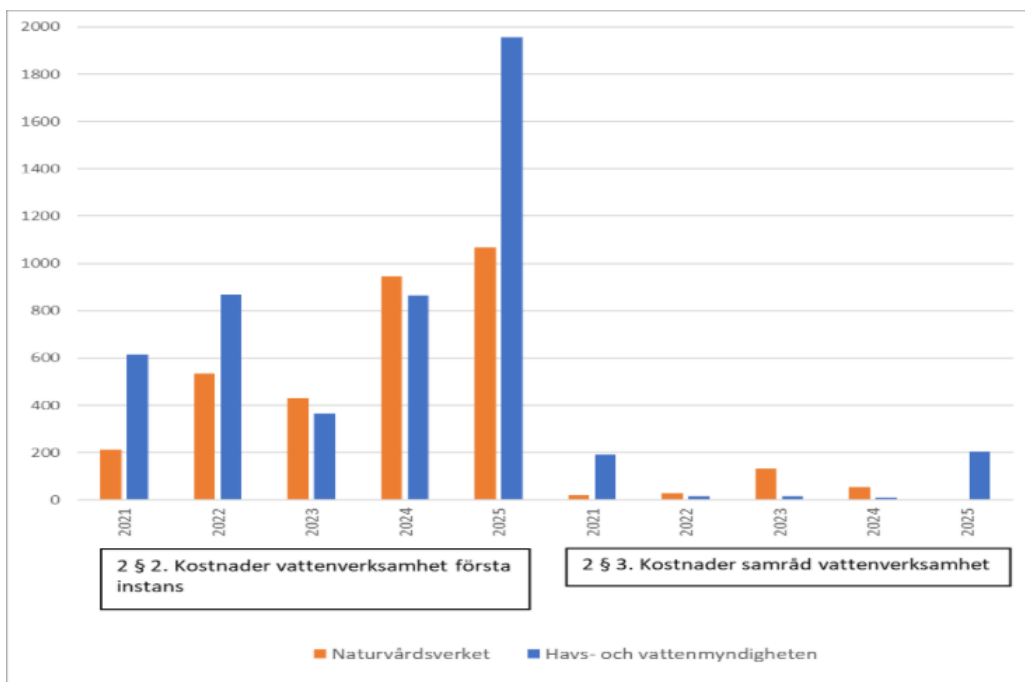
Figur 1 Domstolarnas intäkter och kostnader åren 2021–2025 för tillståndsprövning av vattenverksamheter i första instans, samt kostnader för tillståndsprövning miljöfarlig verksamhet i första instans. Beloppen anges i tusentals kronor. Ny beräkningsmodell gör att 2025 inte kan jämföras helt med tidigare år.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten

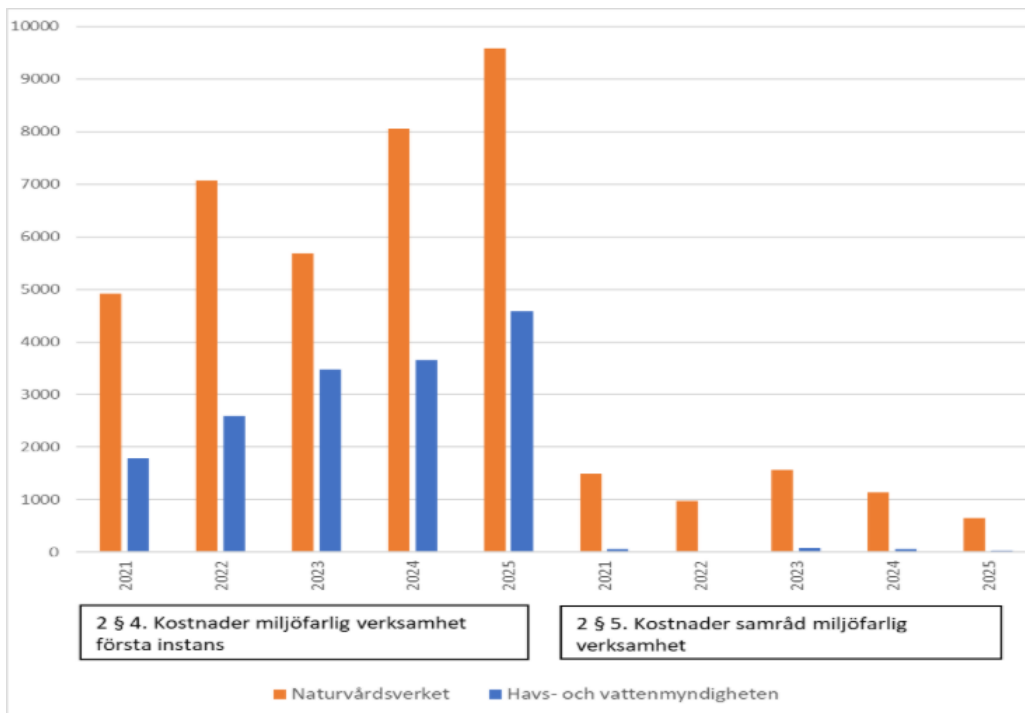
Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens redovisade uppgifter framgår av tabell 2. Kammarkollegiet omfattas sedan 1 januari 2025 inte längre av redovisningskravet. I figur 2 och 3 framgår hur myndigheternas kostnader har varierat under de senaste fem åren.

Tabell 2 Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens redovisning av intäkter och kostnader för prövning under 2025. Beloppen anges i tusentals kronor.

Redovisning 10 kap. 2 §	Naturvårdsverket	Havs- och Vattenmyndigheten
2 § 1. Intäkt – ersättning för rättegångskostnader tillståndsprövning vattenverksamhet första instans	0	112
2 § 2. Kostnader för medverkan i tillståndsprövning vattenverksamhet första instans i mark- och miljödomstol (ej initiering av prövning enl. 24:7 MB)	1 067	1 955
2 § 3. Kostnader för medverkan i samråd för vattenverksamhet	5	203
2 § 4. Kostnader för medverkan i tillståndsprövning miljöfarlig verksamhet i första instans i mark- och miljödomstol (ej initiering av prövning enligt 24:7 MB)	9 579	4 579
2 § 5. Kostnader för medverkan i samråd miljöfarlig verksamhet	647	36

Figur 2 Kostnader för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens deltagande i tillståndsprövning (vänster) och samråd (höger) av vattenverksamhet, de senaste 5 åren. Beloppen anges i tusentals kronor.

Figur 3 Kostnader för Naturvårdsverkets och Havs- och vattenmyndighetens deltagande i tillståndsprövning (vänster) och samråd (höger) av miljöfarlig verksamhet, de senaste 5 åren. Beloppen anges i tusentals kronor.

Länsstyrelserna

Intäkter och kostnader (3 §)

Länsstyrelsernas gemensamma ekonomiadministration i Örebro har sammanställt länsstyrelsernas avgiftsintäkter och kostnader för prövning. Kostnader för tillsyn är beräknade utifrån nedlagd tid á 1000 kr/h. Denna timkostnad avspeglar länsstyrelsens totala kostnader för en timmes handläggningstid, både direkta och indirekta kostnader, det vill säga full kostnadstäckning. Beräkningsmodellen för timkostnaden är framtagen inom ramen för regeringsuppdraget ”Uppdraget att se över systemet för avgifter för sådan prövning och tillsyn som sker enligt miljöbalken (M2020/00666/Me)”.

Tabell 3 Sammanställning av länsstyrelsernas kostnader för tillsyn och prövning av miljöfarlig verksamhet och vattenverksamheter. Beloppen anges i tusentals kronor.

	Miljöfarlig verksamhet	Vattenverksamhet	Totalt
Intäkter för tillsyn (tkr)	78 649	18 375	97 025
Intäkter för prövning (tkr)	96 458	4 390	100 849
Kostnader för tillsyn (tkr)	133 299	117 359	250 659
Kostnader för prövning (tkr) (exklusive samråd)	130 277	17 910	148 187
Kostnader för samråd	18 528	7 080	25 608

Tillsyn som inte kan täckas av avgifter (4 §)

Enligt 10 kap. 4 § FAPT ska länsstyrelserna redovisa beräknade kostnader för nödvändiga tillsynsåtgärder som enligt länsstyrelsernas bedömning inte kan täckas av avgifter, det vill säga att ett avgiftsuttag enligt FAPT inte är möjligt alternativt att avgiften är för låg.

Länsstyrelserna har, i dialog med Naturvårdsverket, konstaterat att bestämmelsens utformning är otydlig men att det är mest logiskt att avgränsa en redovisning enligt 4 § till tillsynsområdena miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet snarare än att omfatta all miljöbalkstillsyn som länsstyrelserna bedriver. Syftet med bestämmelsen bedöms vara att inhämta underlag för översyn av avgiftsnivåerna i FAPT:en, inte att erhålla en generell bild av länsstyrelsernas kostnader och behov av resurser för all miljöbalkstillsyn. Det senare kan åstadkommas på annat sätt, exempelvis genom rapporteringskrav enligt regleringsbrev.

Nödvändiga tillsynsåtgärder likställs med det behov av tillsyn som framgår av en aktuell behovsutredning. Länsstyrelserna har, liksom tidigare år, använt sig av Miljösamverkan Sveriges modeller för sina behovsutredningar. En behovsutredning resulterar i ett tillsynsbehov uttryckt i timmar. Kostnaden för att genomföra ett uppskattat tillsynsbehov beräknas genom att multiplicera antalet

timmar med 1000 kr. Kostnaden för det totala tillsynsbehovet för miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet, samt kostnaden för att genomföra det tillsynsbehov som inte täcks av avgifter framgår av tabell 4.

Detta kan jämföras med det faktiska utfallet av länsstyrelsens intäkter och kostnader för tillsyn under året. Den tillsyn som genomfördes motsvarade lite mindre än hälften av det beräknade tillsynsbehovet. Ca 61 % av kostnaderna för den genomförda tillsynen täcktes inte av avgifter.

Tabell 4 Länsstyrelsernas beräknade kostnad för nödvändig tillsyn av vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet som inte kan täckas av avgifter enligt FAPT, samt det faktiska utfallet av länsstyrelsens kostnader för tillsyn som inte täcks av avgifter.

Tillsynsområde	Tillsynsbehov (tkr)	Beräknad kostnad för tillsynsbehov som ej täcks av avgifter (tkr)	Kostnad för utförd tillsyn (tkr)	Kostnad för utförd tillsyn som inte täckts av avgift (tkr)
Vattenverksamhet	403 701	385 326	117 359	98 984
Miljöfarlig verksamhet	178 356	99 707	133 299	54 650
Summa	582 057	485 032	250 659	153 634

I enlighet med 10 kap. 4 § FAPT ska länsstyrelserna ange skälen till sina bedömningar med avseende på beräknade kostnader för nödvändiga tillsynsåtgärder som enligt länsstyrelsernas bedömning inte kan täckas av avgifterna. Länsstyrelserna anger att deras resurser för tillsyn inte är i nivå med behovsutredningen. De kommenterar också att beräkningsmetoden efter en justering genererat ett högre behov än tidigare, framför allt för vattenverksamhet.

Analys och slutsatser

Statens samlade intäkter och kostnader för tillsyn och prövning

Av tabell 5 framgår summerade intäkter och kostnader för tillsyn och prövning avseende miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. I intäkterna inkluderas även ersättningar för rättegångskostnader i mål om vattenverksamhet. När länsstyrelsernas intäkter och kostnader för tillsyn och prövning jämförs behöver också beaktas att länsstyrelsernas avgiftsuttag för miljöfarliga verksamheter är tänkta att finansiera såväl länsstyrelsens arbete som centrala myndigheters och domstolarnas arbete med prövning.

Tabell 5 Statens intäkter och kostnader för tillsyn och prövning av miljöfarliga verksamheter respektive vattenverksamhet.

Intäkter och kostnader	Miljöfarlig verksamhet (tkr)	Vattenverksamhet (tkr)	Totalt (tkr)
Länsstyrelsens intäkter	175 108	22 766	197 873
<i>Varav tillsyn</i>	78 649	18 375	97 024
Länsstyrelsens kostnader	263 576	135 269	398 845
<i>Varav tillsyn</i>	133 299	117 395	250 659
Övriga statliga myndigheters intäkter	-	19 958	19 958
Övriga statliga myndigheters kostnader	75 426	66 291	141 717
Totala intäkter	175 108	42 724	217 831
Totala kostnader	339 002	201 560	540 562

KOSTNADSTÄCKNINGSGRAD FÖR PRÖVNING AV MILJÖFARLIG VERKSAMHET

Länsstyrelserna tar årligen ut en avgift för tillsyn och prövning av miljöfarliga verksamheter. Avgiftsuttaget följer av bilagan i FAPT. Genom att ta bort ”tillsynsdelen” från länsstyrelsernas intäkter för miljöfarlig verksamhet erhålls det avgiftsuttag som ska täcka statens samlade kostnader för prövning. Av tabell 6 nedan framgår statliga intäkter och kostnader för prövning av miljöfarlig verksamhet. En jämförelse mellan avgiftsuttag och kostnader indikerar att kostnadstäckningsgraden för prövning av miljöfarlig verksamhet år 2025 var 47 %. Det är en kraftig sänkning sedan förra uppföljningen (2024, 61 %). Domstolsverket har till denna redovisning ökat noggrannhet på beräkning av kostnader och den högre kostnaden bedöms vara mer rättvisande och korrekt. Motsvarande metod

applicerat på 2024 beräknar kostnaden för prövning av miljöfarlig verksamhet i domstol till 64 403 tkr. Det indikerar faktiskt en minskning mellan 2024 och 2025. Täckningsgraden 2024 skulle bli 51 % vilket är i ungefär samma nivå som beräknats för 2025 (47 %).

I sammanställningen är inte kostnader för samråd medtaget då Naturvårdsverket anser att samråd i strikt bemärkelse inte kan anses utgöra prövning. En prövning initieras i och med att en ansökan inkommer till den prövande myndigheten. Med den tolkningen bedöms lagstöd enligt 27 kap. miljöbalken saknas för att avgiftsbelägga samråd.

Tabell 6 De statliga myndigheternas intäkter och kostnader för prövning av miljöfarliga verksamheter.

Prövning Miljöfarlig verksamhet (exkl. samråd)	Intäkter och kostnader (tkr)
Intäkter	96 458
Länsstyrelsernas kostnader, prövning i Miljöprövningsdelegation	111 925
Länsstyrelsernas kostnader, prövning i Mark- och miljödomstol	18 352
Domstolsverkets kostnader	61 268
Havs- och vattenmyndighetens kostnader	4 579
Naturvårdsverkets kostnader	9 579
Totala intäkter	96 458
Totala kostnader	205 703

KOSTNADSTÄCKNINGSGRAD FÖR PRÖVNING AV TILLSTÅNDSPLIKTIG VATTENVERKSAMHET

Prövning av vattenverksamhet skiljer sig från prövning av miljöfarlig verksamhet genom att den sökande betalar en ansökningsavgift avsedd att täcka mark- och miljödomstolens handläggningskostnader. Därutöver betalar också den sökande motpartens, som kan vara staten, skäliga rättegångskostnader om parten gjort en sådan ansökan till domstolen. En rättegångsersättning är således inte att förväxla med avgift. För att beräkna kostnadstäckningsgrad för det som ansökningsavgifterna avser att täcka jämförs domstolarnas intäkter och kostnader. Kostnadstäckningsgraden för 2025 var cirka 31 % vilket är betydligt lägre än snittet för de senaste 5 åren (47 %). Domstolsverket har till denna redovisning ökad noggrannhet på beräkning av kostnader och den högre kostnaden bedöms vara mer rättvisande och korrekt. Motsvarande metod applicerat på 2024 beräknar kostnaden för vattenverksamheten till 68 800 tkr. Det indikerar faktiskt en minskning mellan 2024 och 2025. Täckningsgraden 2024 skulle bli 30% vilket är i samma nivå som beräknats 2025.

Avgifter och intäkter ett enskilt år är dock av begränsat intresse då handläggningen under ett visst år till stor del kan utgöras av ärenden för vars ansökningsavgift erlagts året innan. Sedan 2018 indikerar redovisningarna att allt mindre del domstolarnas kostnader täcks av de ansökningsavgifter som betalas in, vilket framgår i figur 4.

Figur 4 Domstolsverkets kostnadstäckningsgrad för tillståndsprövning av vattenverksamhet

Statens samtliga intäkter och kostnader för prövning av tillståndspliktig vattenverksamhet i mark- och miljödomstol framgår av tabell 7 nedan. Sammanställningen inkluderar rättegångsersättningar, men inte kostnader för samråd, och indikerar att kostnadstäckningsgraden för staten som helhet år 2025 var 29 %. Naturvårdsverket konstaterar att de statliga myndigheternas rättegångsersättningar är låga jämför med kostnad för nedlagt arbete. Den främsta orsaken torde vara att ersättning inte har begärts.

Kammarkollegiet har efter domstolarna varit den myndighet som redovisat störst kostnader för prövning av vattenverksamhet. Kammarkollegiet har inte längre en partsroll i dessa ärenden och omfattas sedan januari 2025 inte av redovisningskravet i 10 kap 2 §. Utfallet är därför inte fullt jämförbart med tidigare år.

Tabell 7 De statliga myndigheternas intäkter och kostnader för prövning av vattenverksamheter i mark- och miljödomstol, utan övriga kostnader.

Prövning Vattenverksamhet (exkl. samråd)	Intäkter och kostnader (tkr)
Domstolsverkets intäkter	19 846
Länsstyrelsernas rättegångsersättning	4 359
Havs- och vattenmyndighetens rättegångsersättning	112
Naturvårdsverkets rättegångsersättning	0
Domstolsverkets kostnader	63 269
Länsstyrelsens kostnader	17 095
Havs- och vattenmyndighetens kostnader	1 955
Naturvårdsverkets kostnader	1 067
Totala intäkter	24 317
Totala kostnader	83 386

Domstolsverkets och de centrala myndigheternas intäkter och kostnader

Domstolsverkets, Havs- och vattenmyndighetens och Naturvårdsverkets intäkter och kostnader för tillsyn, samråd och prövning i första instans avseende miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet presenteras i tabell 1 och 2.

Domstolsverket har 2025 haft betydligt högre kostnader för tillståndsprövning än tidigare år, särskilt för prövning av vattenverksamhet. Detta förklaras med att Domstolsverket till denna redovisning har ökad noggrannhet på beräkning av kostnader. Mark- och miljödomstolarna vittnar också om att förstainstansmålen över tid har blivit både fler och mer krävande. För inkomna, avgjorda och balanserade mål i förstainstans har inflödet över tid ökat. Även antalet avgjorda mål har ökat, men inte i samma takt.

Gällande Havs- och vattenmyndighetens redovisning avseende kostnader för vattenverksamhet i första instans, visar resultatet på en stor ökning jämfört med tidigare år. Redovisningen avseende kostnader för miljöfarlig verksamhet i första instans har också ökat. Verksamheten har ökat i volym och intensitet.

Angående Naturvårdsverkets redovisade kostnader visar resultaten att kostnaderna för samråd har fortsatt minskat efter ökningen 2023. Kostnader för tillståndsprövning har dock ökat vilket kan bero på att de samrådsärenden där Naturvårdsverket deltagit har övergått till tillståndsprövning. Naturvårdsverket har under 2025 deltagit i några omfattande och tidskrävande miljöprövningsärenden i första instans.

Naturvårdsverket har under perioden 2017–2025 avstått från att begära ersättning för rättegångskostnader vid tillståndsprövning av vattenverksamheter i första instans.

Länsstyrelsernas redovisning

LÄNSSTYRELSESNAS INTÄKTER OCH KOSTNADER (3 §)

Länsstyrelsernas intäkter och kostnader för prövning och tillsyn framgår av tabell 3 och bilaga 1.

I årets redovisning av kostnader för tillsyn tillämpas för andra året den modell för att beräkna timkostnad som togs fram inom ramen för regeringsuppdraget ”Uppdraget att se över systemet för avgifter för sådan prövning och tillsyn som sker enligt miljöbalken (M2020/00666/Me)”. Som nämndes i förra årets redovisning är denna modell snarlik den modell som Sveriges kommuner och regioner har tagit fram för kommunerna.

År 2021 beräknades länsstyrelsernas genomsnittliga timkostnad för tillsyn vara 1000 kr vid full kostnadstäckning. Timkostnaden avspeglar länsstyrelsens totala kostnader för en timmes handläggningstid, både direkta och indirekta kostnader. Någon ny beräkning har inte gjorts sedan dess varför länsstyrelsernas redovisade kostnader för år 2025 kan antas vara något i underkant då kostnadsökningar för de senaste åren inte är medtagna. Naturvårdsverket kommer inför kommande FAPT redovisningar att be länsstyrelsen Örebro att räkna fram en ny timkostnad vart tredje år.

KOSTNAD FÖR UTFÖRD TILLSYN JÄMFÖRT MED AVGIFTSINTÄKTER

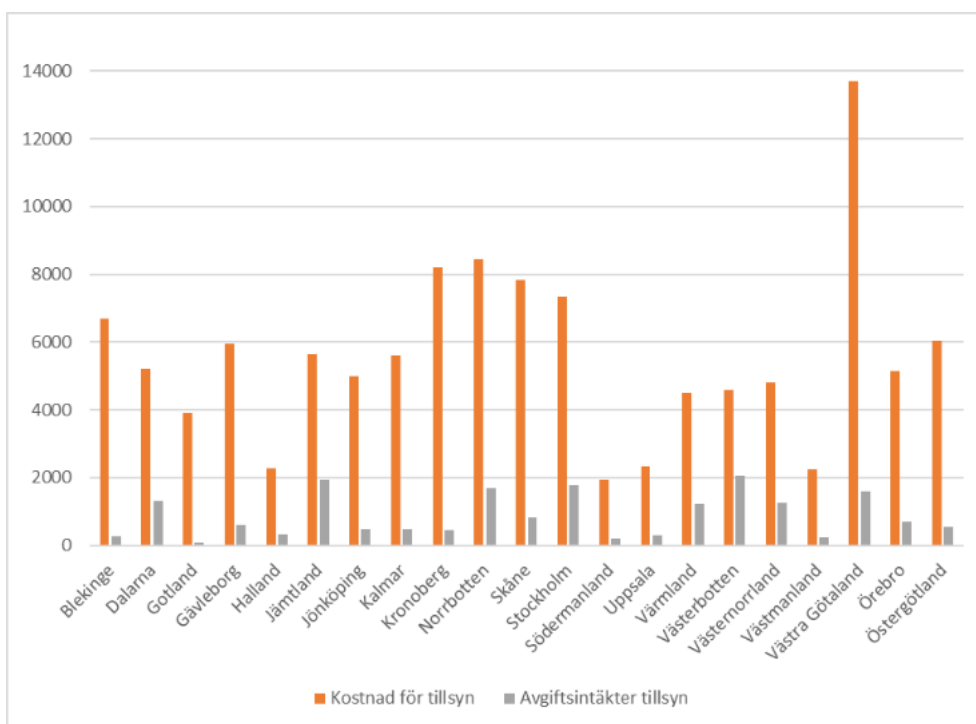
I följande analys jämförs kostnaden för tillsyn av vattenverksamheter och miljöfarlig verksamhet med intäkter.

TILLSYN VATTENVERKSAMHET

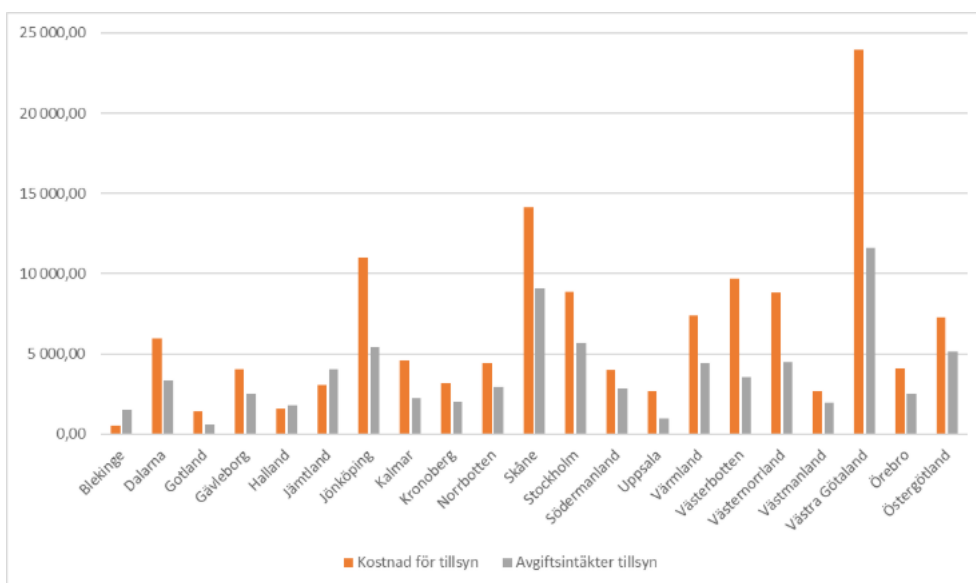
Liksom föregående år visar länsstyrelsernas redovisningar att tillsynen av vattenverksamheter har en mycket låg kostnadstäckningsgrad. För tillsyn av vattenverksamheter bedömer Naturvårdsverket att kostnadstäckningsgraden totalt sett är 16 procent.

Enligt FAPT ska timavgift för länsstyrelsens tillsyn över vattenverksamhet betalas efter särskilt beslut av länsstyrelsen. Naturvårdsverket utesluter inte att variationen mellan länen avseende avgiftsuttag, jämfört med kostnader för tillsynen, till viss del kan härledas till respektive länsstyrelses rutin att ta ut avgift för tillsyn. Avgift gäller dock inte för obefogade klagomål. Naturvårdsverket bedömer att andelen obefogade klagomål är relativt frekvent förekommande inom vattenverksamhet. Dessa ärenden ska dock utredas av tillsynsmyndigheten så långt att de kan avslutas.

Vidare ingår i länsstyrelsernas redovisning tid för handläggning av anmälningsärenden. För dessa ärenden utgår en avgift för handläggning. Enligt 3 kap. 12 § FAPT ska avgiftsklass 3 i avgiftsförordningen (1992:191) tillämpas. Avgiftens storlek avspeglar dock inte den tid som åtgår för att handlägga anmälningsärendena. Nuvarande avgiftsnivå för anmälan av vattenverksamhet är låg jämfört med den motprestation som krävs. Då handläggning av anmälningsärenden utgör cirka 45 procent av den totala tillsynstiden för vattenverksamhet har det en stor betydelse för resultatet.

Figur 5 Kostnader för tillsyn av vattenverksamheter samt intäkter för tillsynen. Beloppen anges i tusental kronor.

Figur 6 Kostnader för tillsyn av miljöfarlig verksamhet samt intäkter för tillsynen. Beloppen anges i tusentals kronor.

TILLSYN MILJÖFARLIG VERKSAMHET

Uppgifter om avgiftsintäkter för tillsyn av miljöfarliga verksamheter är framräknade av länsstyrelserna genom att den sammanslagna avgiften för tillsyn och prövning subtraheras med den avgift som länsstyrelsen skulle ha tagit ut om tillsynen var överlåtten till kommun. Därigenom erhålls ”tillsynsdelen” av avgiften. För tillsyn av miljöfarliga verksamheter bedömer Naturvårdsverket att kostnadstäckningsgraden totalt sett är 59 procent.

Av figur 6 framgår att 18 län har högre kostnader för sin tillsyn än avgiftsuttaget. Tre länsstyrelser har en något lägre motprestation av avgiftsuttaget. Förutsatt att redovisningarna är korrekta blir slutsatsen att verksamhetsutövarna inom dessa tre län år 2025 betalade mer i avgift än kostnaden för länsstyrelsens tillsyn. Sådan avvikelse kan ske enstaka år men över tid bör säkerställas att motprestationen i vart fall motsvarar avgiftsuttaget.

KOSTNADER FÖR TILLSYN SOM INTE KAN TÄCKAS AV AVGIFTER (4 §)

Att likställa nödvändiga tillsynsåtgärder med bedömt tillsynsbehov enligt behovsutredningen har både fördelar och nackdelar. Fördelen är att länsstyrelsernas redovisning på ett övergripande sätt synliggör diskrepansen mellan bedömt tillsynsbehov och den motprestation som avgiftsuttaget medger. Behovsutredningar är dock ingen exakt vetenskap och tillvägagångssättet skiljer sig stort mellan miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet. Naturvårdsverket konstaterar också att det är svårt att jämföra tillsynsområdena miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet med varandra på grund av att de har olika avgiftskonstruktioner enligt FAPT. Fasta årsavgifter gäller för miljöfarlig verksamhet. För tillsyn av vattenverksamhet ska timtaxa tillämpas, undantaget är fast avgift för handläggning av anmälan om vattenverksamhet. Naturvårdsverket bedömer att om länsstyrelserna skulle genomföra all den tillsyn av vattenverksamhet som anges i behovsutredningarna så skulle sannolikt också avgiftsuttaget öka. Detta framgår inte i den beräkning som görs i tabell 4 och det är också svårt att på förhand uppskatta vad intäkterna skulle uppgå till.

Den slutsats som kan dras är att avgiftsintäkterna ligger mycket långt ifrån att kunna täcka länsstyrelsernas bedömning av tillsynsbehovet och att diskrepansen är särskilt stor för tillsyn av vattenverksamheter. Det är viktigt att behovsutredningen speglar det faktiska tillsynsbehovet och beräkningsmodellen behöver därför kontinuerligt anpassas till aktuella förutsättningar.

Bilaga 1. Länsstyrelsernas avgiftsintäkter och kostnader för prövning och tillsyn enligt miljöbalken enligt redovisningskraven. Beloppen anges i tusentals kronor.
Länsstyrelser med asterisk har miljöprövningsdelegation inom länet.

Typ av verksamhet	Process	2025	FAPT, 10 kap Redovisning av intäkter och kostnader	Intäkt/ Kostnad i TKkr	BLEKINGE	DALARNA*	GOTLAND	GÄVLEBOG	HALLAND*	JÄMTLAND	JÖNKÖPING	KALMAR*	KRONOBERG	NORRBOTTEN*	SKÅNE*	STOCKHOLM*	SÖDERMANLAND	UPPSALA*	VÄRMLAND	VÄSTERBOTTEN*	VÄSTERNORRLAND*	VÄSTMANLAND	VÄSTRA GÖTALAND*	ÖREBRO*	ÖSTERGÖTLAND*
				Alla	K	W	I	X	N	Z	F	H	G	BD	M	AB	D	C	S	AC	Y	U	O	T	E
				Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr	Tkr
Miljöfarlig verksamhet	Prövning, tillsyn	3 §	1. avgiftsintäkter för prövning och tillsyn av miljöfarliga verksamheter	175 108	3 491	8 136	1 605	6 919	5 701	4 042	10 570	6 607	4 504	8 642	20 092	10 795	4 469	3 667	9 023	9 380	10 150	5 166	25 648	6 640	9 860
Miljöfarlig verksamhet	Samråd och beslut bmp	3 §	2. Kostnader för samråd och beslut om betydande miljöpåverkan för miljöfarlig verksamhet	18 528	179	581	374	973	407	455	517	562	464	963	1 455	693	318	449	953	2 192	615	1 242	3 134	1 179	823
Miljöfarlig verksamhet	Prövning	3 §	3. kostnader för tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet vid miljöprövningsdelegationen	111 925	77	7 452	313	479	3 090	404	668	5 883	832	4 965	15 630	6 836	614	6 428	372	17 254	8 550	702	16 956	4 194	10 227
Miljöfarlig verksamhet	Prövning	3 §	4. kostnader för medverkan vid tillståndsprövning av miljöfarlig verksamhet i första instans i Mark- och miljödomstol, med undantag för kostnader att initiera tillståndsprövning enligt 24 kap. 7 § miljöbalken	18 352	5	220	969	195	220	60	273	176	453	4 373	2 073	751	442	418	132	2 019	605	809	3 449	468	240
Miljöfarlig verksamhet	Tillsyn	3 §	5. kostnader för tillsyn över miljöfarlig verksamhet, med undantag för kostnader för handläggning av miljöstraffavgifter och åtalansmätningar,	133 299	555	5 986	1 404	4 070	1 581	3 046	10 996	4 575	3 170	4 400	14 121	8 854	3 990	2 692	7 383	9 714	8 800	2 656	23 937	4 105	7 264
Markavvattnig	Prövning	3 §	6. avgiftsintäkter för tillståndsprövning av markavvattnig	31	0	0	5	0	8	0	0	0	0	0	11	0	0	0	0	5	0	0	0	0	2
Vattenverksamhet	Handl. Anmälan	3 §	7. avgiftsintäkter för handläggning av anmälan av anmälningspliktig vattenverksamhet	5 916	156	246	70	249	92	168	242	364	162	286	239	1 529	189	153	331	209	201	86	576	174	192
Markavvattnig	Tillsyn	3 §	8. avgiftsintäkter för tillsyn över markavvattnig	104	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	88	0	0	0	0	0	0	0	16	0	0
Vattenverksamhet	Tillsyn	3 §	9. avgiftsintäkter för tillsyn över vattenverksamhet utom markavvattnig	12 355	125	1 083	0	356	230	1 750	245	102	282	1 411	502	261	6	154	890	1 856	1 050	160	998	534	358
Vattenverksamhet	Prövning	3 §	10. intäkter i form av ersättning för rättegångskostnader vid tillståndsprövning av vattenverksamhet i första instans	4 359	178	172	1 073	241	0	55	86	0	219	0	419	780	82	0	57	0	69	0	928	0	0
Vattenverksamhet	Samråd och beslut bmp	3 §	11. kostnader för samråd och beslut om betydande miljöpåverkan för vattenverksamhet	7 080	389	171	146	160	88	209	285	289	298	437	1 033	527	134	131	234	472	99	467	1 172	133	205
Vattenverksamhet	Prövning	3 §	12. kostnader för tillståndsprövning av vattenverksamhet i första instans i mark- och miljödomstol, med undantag för kostnader för att initiera tillståndsprövning enligt 24 kap. 7 § miljöbalken	17 095	633	163	642	413	234	397	331	470	408	306	2 122	2 604	564	527	472	1 158	732	375	3 583	626	334
Markavvattnig	Prövning	3 §	13. kostnader för dispensprövning och tillståndsprövning av markavvattnig	815	2	34	149	7	7	13	34	4	37	17	71	1	341	3	6	44	1	4	19	17	6
Vattenverksamhet	Handl. Anmälan	3 §	14. kostnader för handläggning av anmälan från anmälningspliktig vattenverksamhet	52 566	3 689	1 659	1 356	1 980	983	1 506	3 144	3 383	1 903	5 911	3 475	3 365	1 484	1 417	3 041	1 351	1 912	1 116	5 864	1 362	2 666
Markavvattnig	Tillsyn	3 §	15. kostnader för tillsyn över markavvattnig, med undantag för kostnader för handläggning av miljöstraffavgifter och åtalansmätningar	2 768	45	198	387	141	219	138	37	26	55	84	114	172	6	218	11	41	6	29	566	185	92
Vattenverksamhet	Tillsyn	3 §	16. kostnader för tillsyn över vattenverksamhet utom markavvattnig, med undantag av kostnader för handläggning av miljöstraffavgifter och åtalansmätningar	62 025	2 956	3 353	2 176	3 839	1 060	3 995	1 808	2 209	6 239	2 467	4 244	3 789	428	712	1 433	3 209	2 885	1 085	7 257	3 590	3 294
			SUMMA	226 580	4 579	10 181	5 164	4 490	1 857	4 208	6 951	10 503	8 693	13 585	22 983	14 226	3 574	9 021	3 735	26 002	12 734	3 072	37 770	8 509	14 741

